

AKTUALITY PRO PRÁVNÍ PRAXI

Evropský zatýkácí rozkaz před ústavními soudy

Jan Filip*

1. ÚVODEM

V době diskusí kolem neradostného osudu evropské ústavní smlouvy poněkud zapadla jiná rána evropskému unijnímu právu.¹ K ní dospěl polský Ústavní tribunál v rozhodnutí P 1/05 z 27. dubna 2005.² Po relativně krátké přípravě³ prohlásil, že čl. 607t⁴ polského trestního řádu⁵ v rozsahu v jakém umožňuje vydání občana Polské republiky do členského státu EU na základě evropského zatýkácího rozkazu, je v rozporu s čl. 55 odst. 1 Ústavy Polské republiky. Protože stejný návrh na zrušení obdobných ustanovení naše-

ho trestního zákona a trestního řádu má na stole náš Ústavní soud, bylo téma aktuality pro toto číslo časopisu nasnadě. V tomto příspěvku bych se proto pokusil přiblížit některé okolnosti, které nakonec vedly Ústavní tribunál k jistě ne snadnému rozhodnutí.⁶

Kdysi se díky izolovanosti našeho státu krčila úprava právního styku s cizinou⁷ v trestním řádu skromně na konci jeho textu (tehdy 24. hlava). Tomu odpovídal i její rozsah (§ 375 až 384) a pozornost, která jí byla věnována. Postupně, jak jsme se začali otevírat světu, rostla potřeba upravit i otázky spojené s vydáváním osob pro trestní řízení, s průvozem pro účely trestního

* Prof. JUDr. Jan Filip, CSc., Katedra ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

¹ Týkala se však i návrhu evropské ústavní smlouvy s ohledem na její čl. I-42 a čl. III-257 odst. 3 (vzájemné uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech), čl. III-258, III-270 atd., kde byly předvídaný závažné změny v oblasti trestního evropského práva.

² Anglické shrnutí viz na adrese http://www.trybunal.gov.pl/eng/summaries/documents/P_1_05_GB.pdf.

³ O dříve podaném návrhu poslanců ODS náš Ústavní soud dosud nerozhodl.

⁴ Na rozdíl od ČR je § 54 Zásad legislativní techniky v Polsku z roku 2002 základní jednotkou zákona článek, který se případně zákoníků člení na paragrafy.

⁵ Trestní řád (zákon č. 555/1997 Dz.U., ve znění zákona č. 626/2004 Dz.U.) v tomto ustanovení v odstavci 1 stanoví, že v případě vydání evropského zatýkácího rozkazu k stíhání osoby, která je polským státním občanem nebo požívá v Polsku právo azylu, k předání může dojít jen pod podmínkou, že taková osoba bude po pravomocném skončení trestního stíhání ve státě, který vydal evropský zatýkácí rozkaz, vrácena zpět na území Polska. Odstavec 2 stanoví, kdy k předání nedojde.

⁶ Třeba v této souvislosti zdůraznit, že o dva týdny později Ústavní tribunál v obsáhlém rozhodnutí K 18/04 zamítl námitky pro ústavnost přístupové smlouvy Polska k Evropské unii a cestě k ní. Velmi rozsáhlé anglické shrnutí viz na adrese. Rovněž tento rozsudek se zčásti dotknul problematiky evropského zatýkácího rozkazu.

⁷ Nyní hlava dvacátá pátá.

řízení v cizině, s dožádáním, s převzetím a předáváním trestního stíhání a s uznáváním a výkonem rozhodnutí ve vztahu k cizině. S přistoupením České republiky k Evropské unii k 1. květnu 2004 bylo nutno v souvislosti s našimi závazky upravit tuto problematiku komplexně znovu a doplnit ji o úpravu předávání osob mezi členskými státy Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu. Alespoň takové podmínky byly vyjednány a velká většina hlasujících občanů s nimi souhlasila v referendu, které bylo zvoleno místo ústavního zákona (čl. 10a odst. 2 Ústavy ČR). I v důsledku jejich rozhodnutí se rozsah této hlavy trestního řádu (nyní hlava 25) zčtyřnásobil (§ 375 až 460) místo § 375 až 384g (stav do novelizace).⁸

V této souvislosti se tak této hlavě trestního řádu dostalo nesmírné pozornosti. Tři vládní návrhy s tím spojené, tj. návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., vládní návrh zákona, kterým se měnil trestní zákon a vládní návrh zákona, kterým se měnil trestní řád⁹ se staly předmětem velmi ostré politické, ústavněprávní a trestněprávní polemiky zejména v souvislosti se zavedením tzv. evropského zatýkacího rozkazu na základě rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 č. 2002/584/JVV o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členský-

mi státy.¹⁰ Zatímco návrh na změnu Listiny¹¹ v této souvislosti potřebnou většinu nezískal a byl zamítnut Poslaneckou sněmovnou ve druhém čtení, projednávání zbývajících návrhů obyčejných zákonů bez ohledu na tuto skutečnost pokračovalo dále a nakonec se je podařilo přijmout.¹² Nastala tak situace, která je již naší ústavní praxi dobře známa z novelizace zákona o České národní bance. V roce 2000 rovněž novela čl. 98 Ústavy ČR neprošla, nicméně zákon s ní spojený ano.¹³ V důsledku toho některé novelizované části zákona o ČNB byly zrušeny nálezem Ústavního soudu č. 278/2001 Sb.

Pro rubriku aktualit tohoto časopisu se tak nabízí otázka, zda budou tyto novely trestních předpisů sdílet osud novelizovaného zákona o ČNB. Část poslanců totiž již v průběhu jednání oznámila záměr takovou novelizaci napadnout před Ústavním soudem, což se také v prosinci 2004 stalo.¹⁴ Byla tak zahájena cesta abstraktní kontroly ústavnosti novel trestněprávních předpisů v této oblasti.¹⁵ Nakonec jsem však tento problém jako námět pro aktualitu ne zvolil.¹⁶ Mezitím totiž ve dnech 13. a 14. dubna 2005 jednal v obdobné věci Spolkový ústavní soud v Karlsruhe.¹⁷ Podle tisku mělo jít o první případ předání německého občana jinému členskému státu, počet jiných žádostí o předání německých občanů jsem nezjistil. Rovněž v SRN je ústavnost této procedury předmětem sporů počínaje

⁸ Není proto neobvyklé, že jiné členské státy EU raději přijaly samostatný zákon, který tyto otázky upravuje.

⁹ Viz podrobně Poslanecká sněmovna. IV. volební období, tisky č. 513, č. 514 a č. 533. Již předtím v roce 2001 byl Poslanecké sněmovně předložen návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů a Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. (Tisk 1078. Poslanecká sněmovna 3. vol. období). Tento návrh se však týkal předání našich občanů Mezinárodnímu trestnímu tribunálu. Byl však vrácen vládě k přepracování, což ke konci volebního období prakticky znamenalo jeho zamítnutí. ČR je tak dodnes státem, který tzv. Římský statut Mezinárodního trestního tribunálu neratifikoval. V roce 2003 se opět diskutovalo v Legislativní radě především k této otázce, nakonec však vláda předložila návrh jiný, který se týkal výlučně eurozatykače.

¹⁰ V současnosti je již jeho text přístupný rovněž v ASPI. Autorizovaný překlad všech evropských právních předpisů z doby před naším přistoupením se zatím pohybuje v oblasti slibů, takže je jen otázkou, kdy se to stane předmětem soudního řízení.

¹¹ Návrh na vložení nového odstavce 5 čl. 14 zněl: „Občan může být vydán členskému státu Evropské unie k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu odnětí svobody, pokud to vyplývá ze závazků České republiky jako členského státu Evropské unie, které nelze omezit ani vyloučit.“. Již obrat „být vydán“ místo „být předán“ signalizoval, že zde předkladatel nemá zcela jasno, o jaký problém se jedná.

¹² Zákon č. 537/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony a zákon č. 539/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹³ Jednalo se o zákon č. 442/2000 Sb., kterým se měnil zákon č. 6/1993 Sb., o ČNB, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Jedná o návrh skupiny poslanců ODS zastupovaných prof. A. Gerlochem na zrušení § 21 odst. 2 zákona trestního zákona a na zrušení § 403 odst. 2, § 411 odst. 6 písm. e), § 411 odst. 7 a § 412 odst. 2 trestního řádu, ve znění uvedených novel.

¹⁵ V Polsku vlastně šlo o obdobnou situaci. V rozsudku K 18/04 z května 2005 se však Ústavní tribunál v podstatě odmítl touto otázkou zabývat, neboť skupina poslanců svůj návrh v této části neodůvodnila. Kromě toho dospěl k závěru, že rámcové rozhodnutí Rady EU nemůže být předmětem ústavní kontroly. Tím může být jen implementující vnitrostátní právní předpis, ten však navrhovatelé neuvedli. Nakonec tak byla věc vyřízena cestou konkrétní kontroly ústavnosti.

¹⁶ Na některé problémy v této souvislosti upozorňuje inspirativní studie KYSELA, J.: Rok 2004 ve vývoji vybraných institutů českého ústavního práva 1. část. Právní rozhledy, roč. 2005, č. 12, s. 423–426.

¹⁷ Předmětem jednání byla ústavní stížnost ve věci předání Mamouna Darkazanliho Španělsku. Darkazanli je podezřelý z členství v Al-Kajdě, a měl být předán do Španělska. Nakonec byl těsně před odletem letadla odveden z příkazu ústavního soudu. Viz k tomu předběžné opatření 2 BvR 2236/04 z 24. 11. 2004 – na adrese www.bverfg.de/entscheidungen/rs20041124_2bvr223604.html. Dosud v této věci nebylo definitivně rozhodnuto. Shodou okolností den předtím 12. dubna 2005 přijala do svého právního řádu Itálie jako poslední členský stát. Rakousko má odklad do konce roku 2008 s ohledem na ústavní problémy změny předpisů o trestněprávním styku s cizinou.

parlamentním projednáváním a trestněprávní literaturou konče.¹⁸ Byl již rovněž učiněn pokus tyto námitky vyvrátit.¹⁹

Ve srovnání s tím polský tisk uvádí již více než 700 případů žádostí o předání obecně. V případě žádosti o předání polského občana se však dalo očekávat, že věc se dostane před Ústavní tribunál. To se také stalo díky soudu v Gdaňsku, který se na Ústavní tribunál obrátil 27. ledna 2005 s právní otázkou, zda je čl. 607t trestního řádu, který umožňuje předání polského občana jinému členskému státu EU v souladu s čl. 55 odst. 1 Ústavy ČR.²⁰ Protože jde o první zásadní rozhodnutí tohoto druhu, považují za potřebné o něm blíže informovat.

2. OKOLNOSTI ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ VE VĚCI SP. ZN. P 1/05

Podnětem k řízení o předání se stal eurozatykač, který byl vydán v Nizozemí a týkal se polské státní občanky. Podle gdaňského soudu nebylo jasné, zda je dostačující opatření zákonodárce, který se chtěl pochybnostem v této otázce vyhnout tím, že v čl. 602 trestního řádu definoval extradici jako vydání stíhané nebo odsouzené osoby cizímu státu za účelem trestního stíhání, vykonání trestu nebo vykonání trestního opatření ((podle čl. 39 tr. zákona z roku 1997). Současně stanovil, že takto vymezený pojem extradice se

nevztahuje na oddíl 65b polského trestního řádu, ve kterém se upravuje postup jiného členského státu EU při vydání eurozatykače vůči Polsku, zatímco na postup polského soudu vydání eurozatykače ve vztahu k jinému členskému státu EU (oddíl 65a) taková výlučka stanovena není. Podle soudu pouhé odlišení pojmů „extradice“ a „předání“ nemůže mít tak dalekosáhlé důsledky jakými je zrušení záruk, které polskému občanu dává čl. 55 odst. 1 polské ústavy.²¹ Gdaňský soud tak znovu otevřel otázku, která se obdobně jako u nás diskutovala již dříve v souvislosti s ratifikací Statutu Mezinárodního trestního tribunálu. Jak známo, v ČR návrh ústavního zákona v této věci neprošel (Tisk 1078. Poslanecká sněmovna 3. vol. období). V Polsku, které již Statut ratifikovalo, v Sejmu převážil názor, že extradice a předání není totéž, takže se na to čl. 55 odst. 1 polské ústavy nevztahuje.²² Zatímco Římský statut by zřejmě v nejbližší době polským soudům nedal příležitost tuto legislativní problematiku prakticky řešit, eurozatykač se dostal na pořad dne prakticky obratem. V této souvislosti bylo poukázáno na přípravné práce k polské ústavě z roku 1997,²³ na spornost výkladu polské ústavy ve prospěch unijního práva,²⁴ Rámcové rozhodnutí ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkáčím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/JVV) nesleduje jiný cíl než zjednodušení extradice, takže tím nelze odůvodnit jiný postup výkladu.²⁵ Předkládající soud rovněž zdůraznil některé komparativní aspekty²⁶ a po-

¹⁸ Mezi mnoha možno uvést kritiku B. Schünemanna: *Europäischer Haftbefehl und EU-Verfassungsentwurf auf schiefer Ebene. Zeitschrift für Rechtspolitik*, roč. 2003, č. 6, s. 185–189, kde o naopak hovoří o vytvoření evropského prostoru nesvobody a nejistoty, o oktrojovaném trestním právu a uzurpací trestněprávních kompetencí státu (s. 188).

¹⁹ PERNICE, I.: *Europäische Justizpolitik in der Perspektive der Verfassung für Europa*. Walter Hallstein-Institut. WHI – Paper 03/05, s. 19–26. Rozbor německé argumentace není předmětem tohoto pojednání. Navíc v SRN se jedná o řízení o ústavní stížnosti, nikoli o abstraktní kontrolu ústavnosti.

²⁰ Právní otázka (pytanie prawne) je v Polsku řízení obdobné naší konkrétní kontrole ústavnosti zákonů podle čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR. Neuvádí se, zda jde o první praktický případ. Z vyjádření předkládacího soudu však vyplývá, že jen před tímto soudem jde o řadu případů, pouze jeden však nabyl právní moci (vydání polského občana do SRN, ten však s předáním souhlasil). Podle Generální prokuratury k 14. 4. 2005 polské soudy takto rozhodly v 12 případech, z toho v 9 případech došlo k předání.

²¹ Podle tohoto ustanovení „Extradice polského občana je zakázána.“

²² Z bohaté literatury na toto téma odkazují alespoň na článek přítele B. Banaszaka: *O konieczności zmian Konstytucji RP w związku z ratyfikacją Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego*. In: *Prawa człowieka. Humanistyczne zeszyty naukowe*, roč. 9 (2003), s. 97–102.

²³ Ty jsou na rozdíl od ČR příkladně zdokumentovány a zpřístupněny veřejnosti. Nebylo by od věci, aby se s nimi seznámili zejména příslušní ústavní činitelé nejen s ohledem na tento problém, ale i proto, aby si mohli vzít příklad z toho, co v Polsku znamená vyjádřit se k návrhu na zahájení řízení s argumentací.

²⁴ Podle gdaňského soudu to nemůže vést k restrikci výkladu ústavních ustanovení v neprospěch ústavních práv a svobod.

²⁵ V této souvislosti považují za potřebné upozornit na body 11 a 13 uvozovacího prohlášení Rady EU k tomuto rámcovému rozhodnutí, kde se hovoří o tom, že ve vztazích mezi členskými státy by měl evropský zatýkáč rozkaz nahradit všechny předchozí nástroje týkající se vydávání, včetně hlavy III prováděcí úmluvy k Schengenské dohodě (bod 11) a že nikdo by neměl být odsunut, vyhoštěn ani vydán (podtrhl J. F., v originále „extradited“, „ausgeliefert“, nikoli „surrendered“ nebo „übergeben“) do státu, ve kterém existuje vážné nebezpečí, že by mohl být vystaven trestu smrti, mučení nebo jinému nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu (bod 13). Nepříjemnou skutečností bylo i to, že v Polsku v případě Mezinárodního trestního tribunálu byl tento pojem přeložen jako „dodání“ (dostarczenie) a v případě eurozatykače jako „předání“ (przekazanie). Je otázkou, zda tyto odlišnosti dostatečně rozlišují zvláštnosti tzv. vertikální extradice (mezinárodnímu soudu) na rozdíl od extradice horizontální (mezi státy).

²⁶ Konkrétně zmiňuje Rakousko, SRN a Velkou Británii. Protože např. na rozdíl od návrhu ve věci K 18/04 (viz pozn. č. 3) nebyly ani návrh, ani vyjádření účastníků řízení zveřejněny, mohu jen v rámci korektního komentování připomenout, že Rakousko si vyjednalo z důvodu potřeby provést ústavní změny odklad do konce roku 2008, když zákaz vydávání konstitucionalizovalo teprve před 26 lety, kdy bylo do obvyčejného zákona o vydávání (Das Bundesgesetz über die Auslieferung und die Rechtshilfe in Strafsachen z roku 1979) vloženo ústavní ustanovení, které zakázalo vydání a průvoz rakouských občanů. ((Linke, 1982)) Pokud jde o Římský statut byl vydán speciální Bundesgesetz über die Zusammenarbeit mit dem Internationalen Strafgerichtshof, který obsahuje zvláštní ústavní ustanovení (§ 7), které umožňuje předání, průvoz (Durchlieferung) a převoz (Beförderung) rakouského občana. Ve Velké

ukázal též na spornost této otázky mezi konstitucionalisty a internacionalisty, členy Legislativní rady atd. Je potřebné dodat, že spornou byla (stejně jako u nás) tato otázka v rámci parlamentního projednávání.

Zajímavý byl v této souvislosti i postup vyžádaných účastníků. Generální prokurátor kromě vlastního stanoviska, podle které zde rozpor s ústavou není, předložil šest expertních posudků, které zpracovali známí odborníci z této oblasti.²⁷ Podle generálního prokurátora nutno přihlídnout k čl. 9 polské ústavy, neboť zákonodárce na jeho základě vlastně neměl možnost odmítnout naplnění rámcového rozhodnutí.²⁸ Pokud tedy ústava extradici nedefinuje a činí tak zákonodárce v čl. 602 odst. 1 (viz výše) způsobem, který ji odlišuje od předání, čl. 55 odst. 1 ústavy se na předání nevztahuje. V tomto směru obsáhle analyzoval rozdílné právní vlastnosti extradice a předání. Protože se s nimi podrobně vypořádává odůvodnění rozsudku, budu se jím věnovat v další textu.

Rovněž maršálek Sejmu zastával stanovisko, že předání je jiným právním institutem než je extradice.²⁹ Jeho argumentace (mohu-li tak soudit podle reprodukce v odůvodnění) se opírala zejména

o důvodovou zprávu k novele trestního řádu.³⁰ Důraz byl položen na pouze procesní charakter předání podle eurozatykače,³¹ zatímco vydání je aktem politické povahy.³² Rovněž v jeho stanovisku bylo zdůrazněno, že nesprávnou implementací rámcového rozhodnutí by došlo k porušení čl. 9 polské ústavy a odchýlení se od judikatury Ústavního tribunálu, která rovněž zdůrazňuje potřebu vstřícného výkladu ve vztahu k evropské integraci.

3. ODŮVODNĚNÍ ROZSUDKU P 1/05

Po provedené rozpravě Ústavní tribunál však rozhodl tak, že čl. 607t trestního řádu „v rozsahu, v jakém umožňuje předání polského občana členskému státu EU na základě evropského zatýkacího rozkazu“³³ je v rozporu s čl. 55 odst. 1 Ústavy Polské republiky. Současně stanovil, že toto ustanovení pozbývá účinnosti po 18 měsících ode dne vyhlášení rozhodnutí.³⁴ Nejdříve považují za potřebné se stručně zmínit o odložení vykonatelnosti rozhodnutí.³⁵

Británii byl vydán speciální zákon – Extradition Act 2003 (c. 41) s účinností od 1. 1. 2004 a v SRN došlo v této souvislosti ke změně čl. 16 odst. 2 Základního zákona. Stejně jako v jiných státech je třeba upozornit na to, že k takovým změnám dochází nejen z důvodu eurozatykače, nýbrž i z důvodu potřeby nerušené ratifikace Římského statutu Mezinárodního trestního tribunálu. Ve Velké Británii byl ovšem za tím účelem přijat speciální International Criminal Court Act 2001 a s ohledem na zvláštnosti právního systému Skotska ještě skotský parlament vydal o rok později International Criminal Court (Scotland) Act. V SRN byl přijat Gesetz zur Umsetzung des Rahmenbeschlusses über den Europäischen Haftbefehl und die Übergabeverfahren zwischen den Mitgliedstaaten der EU (EuHbG). Tento zákon však nemá samostatný význam. Mění zejména dva zákony s tím související.

²⁷ Najdeme zde jména W. SOKOLEWICZE, K. DZIAŁOCHY, M. MASTERNAK-KUBIAK, W. CZAPLIŃSKÉGO, E. PIONTKA, E. ZIELIŃSKÉ.

²⁸ Čl. 9 Ústavy Polska je obdobou našeho čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR. Podle něj Polská republika dodržuje mezinárodní právo, kterým je vázána.

²⁹ To bylo rovněž výsledkem sporů v Legislativní radě, která položila důraz na to, aby oba instituty byly od sebe jednoznačně odděleny. Viz k tomu důvodovou zprávu k návrhu novelizujícího zákona (U S T A W A z dnia. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks wykroczeń. Druk 2031. Sejm. Projekt). Legislativní rada, resp. vláda, v důvodové zprávě reprodukovala oba názory. Podle prvního názoru není restriktivní výklad čl. 55 odst. 1 ústavy přípustný a ústavu je proto nutno změnit. Podle druhého stanoviska, které do rozhodnutí Ústavního tribunálu převažovalo, šlo o dvě různé otázky.

³⁰ Kromě vysoké legislativní úrovně je zaujme naše legislativce i množství sebraného materiálu na podporu návrhu novely. V žádném případě se zde nesetkáme s naším obligátním tvrzením, že návrh je v souladu s ústavním pořádkem a mezinárodními závazky ČR. Naopak je zde důkladně rozvedeno, proč si návrhovač myslí, že tomu tak je. Zajímavý je zde i odkaz na zdravý rozum, když absolutní zákaz předání polského občana jinému členskému státu EU za účelem spravedlivého souzení stojí „nad závazkem státu zajistit účinné postihování trestné činnosti.“

³¹ Není to zcela přesné. Ne všechny členské státy respektovaly požadavek, aby se tato procedura odehrávala pouze na úrovni soudů členských států EU. Menšina využila možnosti čl. 7 Rámcového rozhodnutí a pověřila účastí i ústřední orgán (např. Maďarsko, Malta, Velká Británie, Irsko, Estonsko). Viz *Report from the Commission based on the Art. 34 Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States*. Brussels 23.02.2005–SEC(2005) 267, s. 3.

³² Po kauze pokusu o vydání katarského prince o tom ani u nás nikdo již pochybovat nebude.

³³ Zde Ústavní tribunál narazil na obdobný problém, který v současnosti řeší náš Ústavní soud v případě možného zrušení § 2 zák. č. 427/2003 Sb., ve znění zák. č. 626/2004 Sb., z hlediska ústavnosti odejmutí části dalšího platu soudcům okresního, krajského a vrchního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu [§ 1 písm. i) zák. č. 427/2003 Sb., ve znění zák. č. 626/2004 Sb.]. Jde o situaci, na kterou již bylo upozorněno i v nálezu č. 584/2004 Sb. Zde Ústavní soud uvedl, že zrušení navržené části § 1 zákona č. 308/1999 Sb. by se tak nutně týkalo nejen několika členů Nejvyššího kontrolního úřadu, nýbrž všech dalších subjektů, které spadají pod legislativní zkratku „představitel“, tj. poslanců a senátorů Parlamentu, členů vlády, prezidenta republiky, zbývajících členů, viceprezidenta a prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, soudců Ústavního soudu a členů, místopředsedy a předsedy Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, kteří ke dni 30. 11. 1999 tyto podmínky splnili. Přitom řízení podle čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR se mělo týkat pouze členů NKÚ. Polský Ústavní tribunál tuto otázku vyřešil tak, že svůj výrok přímo „dovysvětlil“. Pokud by měl náš Ústavní rozhodnout návrhu na zrušení § 2 zákona č. 427/2003 Sb. vyhovět, musel by postupovat stejně.

³⁴ Kromě Dzienniku ustaw (Sbírka zákonů), kde se vyhláší jen rubrika rozhodnutí a jeho výrok se text rozhodnutí vyhláší v Úředním věstníku (Monitor Polski).

³⁵ K této problematice v ČR viz blíže KŘEPELKA, F.: *K odkladům zrušení zákona pro neústavnost Ústavním soudem*. In: *Základní*

3.1. ODKLADU VYKONATELNOSTI ROZHODNUTÍ JAKO PŘÍKLAD VYVAŽOVÁNÍ HODNOT A ÚSTAVNÍCH PRINCIPŮ ČL. 55 ODS. 1 OPROTI ČL. 9 ÚSTAVY POLSKÉ REPUBLIKY

Ústavní tribunál využil možnost, kterou mu dává čl. 190 odst. 3 polské ústavy, podle kterého je to maximální délka pro odklad v případě rušení ustanovení zákona (v případě podzákoného předpisu to je nejvýše jeden rok).³⁶ Využil tak možnosti, kterou zavedla teprve nová polská ústava z roku 1997 v souvislosti s novou koncepcí soudní kontroly ústavnosti zákonů. Od jugoslávsko-československé koncepce vlády shromáždění, kde byla možná pouhá konstatace neústavnosti s možností její nápravy, přešlo Polsko stejně jako ČR v roce 1992 k rakouské koncepci zrušitelnosti právních předpisů.³⁷ Již tento odklad je sám o sobě svědectvím problematičnosti celé záležitosti. Ústavní tribunál si byl v této souvislosti vědom toho, že zrušením napadeného čl. 607t odst. 1 trestního řádu *ex nunc* se problém nevyřeší,³⁸ neboť je to mimo jeho možnosti.

Co se stane v případě, že se změnu či doplnění čl. 55 odst. 1 polské ústavy nezdaří přijmout, není zatím jasné. Aby byl ústavodárce povzbuzen, uvedl Ústavní tribunál i příklady, kdy v důsledku změn v rozhodovací praxi muselo dojít ke změně ústavy (Francie, SRN). Rovněž tak jej i varoval poukazem na čl. 39 Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie. Podle této tzv. disciplinující klauzule závažné nedostatky v transpozici rámcových rozhodnutí mohou vést k sankcím vůči přistupujícímu státu.

Jaká tedy bude situace po zbývajícím období. Ani pro následující období není situace o nic lepší. Jedná se o problém toho, čím jsme se zabývali u nás, když

Ústavní soud zrušil ustanovení zákona a odložil vykonatelnost svého nálezu. Polsko tak bude na základě neústavního čl. 607t odst. 1 trestního řádu nadále předávat (podle Ústavního tribunálu vydávat)³⁹ své občany podle eurozatykače k trestnímu stíhání do jiných členských států EU, i když tito s tím nebudou souhlasit. Odklad vykonatelnosti rozhodnutí je tak i určitým pokusem o vyváženost rozhodnutí ve velmi citlivé otázce vnitrostátního i evropského dopadu. Ústavní tribunál sice dané ustanovení zrušil, ale své rozhodnutí odložil, neboť si byl vědom, že jsou zde i další hodnoty (důvěryhodnost Polska z hlediska zásady *pacta sunt servanda*, sdílení společných hodnot v rámci EU – ochrana evropského hospodářského prostoru i jako prostoru svobody, bezpečnosti a práva, ale přiznejme i nedůvěra v rychlý postup ústavní změny), ke kterým je třeba při odkladu vykonatelnosti přihlížet. Sám to označil jako příklad soudcovského sebeomezení.⁴⁰

3.2. DŮVODY NEÚSTAVNOSTI ČL. 607T POLSKÉHO TRESTNÍHO ŘÁDU

Protože tento příspěvek je pouhou aktualitou, která má upozornit na nejnovější problémy právní teorie a praxe, věnujme se stručně důvodům, pro které k takovému rozhodnutí Ústavní tribunál přistoupl. Svou věcnou argumentaci rozdělil do několika oblastí. Nejdříve vymezil oblast přezkumu, kterou se stal výlučně čl. 607 odst. 1 trestního řádu. Následně se věnoval rozboru problematiky rámcových rozhodnutí, které charakterizoval na podkladě čl. 34 odst. 2 písm. b) Smlouvy o EU jako akty, které jsou vydávány s cílem sblížení právních předpisů členských států EU, které váží co do výsledku, nikoli volby formy a prostředků, přičemž nemají bezprostřední účinek bez ohledu na to, jak jsou formulována. Jde o akty unijního práva v rámci třetího pilíře EU, které mají povahy aktů mezinárodního práva, i když vykazují určité zvláštnosti. Na tomto základě se věnoval Ústavní tribunál vlastní povaze rámcového rozhodnutí 2002/584/JVV jako vyjádření vůle členských států efektivněji spolupracovat

lidská práva a právní stát v judikatuře ústavních soudů. Brno 2000, s. 116–123. Pokud jde o zemi původu této koncepce (Rakousko), v případě ústavní stížnosti spojené s návrhem na zrušení neústavního ustanovení, platí, že pro daný případ (tzv. Anlaßfall) se zrušení (byť s odkladem) uplatní, zatímco v jiných případech se postupuje podle stavu do vykonatelnosti nálezu. V komentovaném rozhodnutí Ústavní tribunál výslovně zdůraznil, že odklad vykonatelnosti se vztahuje na případ, který dal podnět k položení právní otázky.

³⁶ Naše právní úprava takové maximální lhůty nestanoví. V praxi byla nejdelší lhůtou odkládací lhůta v případě zrušení vyhlášky Ministerstva financí č. 176/1993 Sb., o nájemném z bytu a úhradě za plnění poskytovanou s užíváním bytu, ve znění pozdějších předpisů v nálezu z 21. 6. 2000, č. 231/2000 Sb. Zde byla vykonatelnost odložena k 31. 12. 2001, tedy rovněž na rok a půl. Uvidíme, zda i v Polsku tato lhůta uplyne stejně bezvýsledně jako v našem případě. Ústavní tribunál v této souvislosti výslovně zdůraznil, že důsledkem odkladu musí být zahájení činnosti k nápravě neústavního stavu.

³⁷ V literatuře se označuje jako tzv. Vernichtbarkeit na rozdíl od německé koncepce Nichtigkeitslehre. Blíže k tomu NOWAK, R.: *Die Fehlerhaftigkeit von Gesetzen und Verordnungen*. Wien – New York 1967, s. 120–126 a z německé literatury BRINCKMANN, H.: *Das entscheidungserhebliche Gesetz*. Berlin 1969, s. 18n.

³⁸ Ústavní tribunál sice nepřihlédl k argumentaci Sejmu a generálního prokurátora na základě čl. 9 polské ústavy, bylo však pochopitelné, že zrušením napadeného ustanovení *ex nunc* by zcela nepochybně došlo k jeho porušení, když Polsko by přestalo plně své závazky z mezinárodního práva. Neústavní ustanovení tak bude nadále polskými soudy včetně předkládacího gdaňského soudu aplikováno.

³⁹ Podle známého anglického rčení – když něco vypadá jako kachna a kváká to jako kachna, tak to bude kachna.

⁴⁰ Cynik by ovšem prohlásil, že nejde o žádný self-restraintment, nýbrž o zásadu, podle které se vlk nažral a koza zůstala celá.

při potlačování trestné činnosti. K tomu má sloužit nový institut, který má nahradit těžkopádnou extradici. Ústavní tribunál zdůraznil, že Polsko nepožádalo v souvislosti s přístupovými jednáními o jakékoli přechodné období, takže od 1. května 2004 měla realizovat závazky i z předmětného rámcového rozhodnutí.

Následně se Ústavní tribunál věnoval jazykovému výkladu pojmu extradice z čl. 55 odst. 1 polské ústavy. S ohledem na skutečnost, že obdobný postup čeká i náš Ústavní soud, není bez zajímavosti sledovat postup polského Ústavního tribunálu.⁴¹ Ten vyšel z pojmu „extradice“, který se v polské ústavě objevil až v roce 1997.⁴² Do té doby trestněprávní předpisy používaly tradiční obrat „vydání“, přičemž platilo, že polského občana nelze vydat, pokud mezinárodní smlouva nestanoví jinak. Ústava z roku 1997 již ani takovou výjimku nepředvídá, ačkoli to bylo v průběhu přípravných prací navrhováno. Bylo to ale odmítnuto s odůvodněním, že vydání vlastních občanů je nejdále jdoucí omezení suverenity státu.⁴³ Ústavní tribunál zde zdůraznil, že nemohl být brán zřetel na eurozatykač, neboť o něm v roce 1997 nebylo ještě nic známo, byť se Polsko ucházelo o členství v EU.

Klíčovým problémem v rozsudku je přirozeně odpověď Ústavního tribunálu na otázku, zda je předání na základě eurozatykače něčím jiným než extradice. V tomto směru argumentovala Legislativní rada, generální prokurátor, maršálek Sejmu i někteří experti. Ústavní tribunál odmítl možnost definovat ústavní pojem na základě definice uvedené v trestním řádu za účelem odlišení extradice a předání,⁴⁴ i když právě takové vymezení sledovalo účel vyhnout se námitce neústavnosti. V této souvislosti Ústavní tribunál zdůraznil, že povinnost „prouijního“ výkladu vnit-

rostátního práva má své hranice – zvláště s ohledem na právní povahu rámcového rozhodnutí, které není pramenem komunitárního práva. Navíc by tím mohlo dojít k zhoršení postavení jedince.

Proto vlastní řešení Ústavní tribunál hledal v rozboru otázky, zda předání na základě eurozatykače není jen formou extradice, kterou polská ústava nepřipouští. Na základě literatury bylo zdůrazněno opuštění zásady vzájemné trestnosti v případě eurozatykače. V případě extradice by se jednalo o absolutní překážku podle čl. 604 odst. 1 polského trestního řádu. Extradice a eurozatykač se odlišují z hlediska organizačně kompetenčního, neboť v případě eurozatykače jde o soudní rozhodnutí, nikoli o rozhodnutí orgánu výkonné moci, proti němuž se nelze odvolat. V případě eurozatykače je radikálně zjednodušena a urychlena procedura.⁴⁵ Dále byly odstraněny dvě překážky extradice – občanství stíhané osoby a politický charakter trestného činu.⁴⁶

Ústavní tribunál tak dospěl k závěru, že jde o dva instituty, které se skutečně liší nejen označením, nýbrž i obsahem. Nicméně tento obsah byl definován pouze v obecném zákoně, kde nemůže být definován obsah ústavního institutu.⁴⁷ V ústavě tyto obsahové odlišnosti prostě upraveny nejsou, takže k nim nemůže Ústavní tribunál přihlížet při výkladu ústavy. Navíc to, co by je mohlo odlišit i v takovém případě, tedy jejich podstata a smysl, se prakticky neliší. Předání na základě eurozatykače je podle Ústavního tribunálu jen druhem (zvláštní formou) extradice, takže to nemůže mít vliv na ústavní zákaz vydání polského občana k trestnímu stíhání.

Dokonce i kdyby skutečně ústavodárce pod extradicí v čl. 55 odst. 1 ústavy chápal jen tradiční model

⁴¹ Problém odlišení pojmů extradice, vydání, předání, průvoz, deportace, vyhoštění, opuštění bude mít v tomto případě větší význam než tomu bylo v polském rozhodnutí, neboť jak již bylo uvedeno, náš ústavní pořádek výslovnou úpravou vydávání občanů ČR neobsahuje.

⁴² Rovněž v našich zemích není ústavní tradicí ústavní úprava této problematiky, která vždy zůstávala v rovině obecného trestního zákona. Do roku 1772 v rakouských dědičných zemích však platilo, že lze vydat i tuzemce (občanství v dnešním smyslu vzniklo později). Teprve v roce 1772 rozhodla Marie Terezie opačně. Následovala tak první historický vzor z roku 1355 v Brabantsku. Srov. blíže z dostupné literatury LAMMASCH, H.: *Die Frage der Staatsangehörigkeit im Rechte der Auslieferung*. Archiv des öffentlichen Rechts, roč. 1886, č. 2, s. 316–317. Nicméně bylo obvyklé, že se např. úprava v § 21 našeho trestního zákona považovala za názorný příklad ústavy v materiálním smyslu.

⁴³ Obdobně argumentuje i návrh skupiny poslanců ODS. Podle mého názoru však jde pouze o suverenitu v oblasti trestního práva (*ius punendi*), tedy o to, že stát sám určuje, co bude považováno za trestný čin. K tomu stručně FUCHS, H.: *Europäischer Haftbefehl und Staaten-Souveränität*. Juristische Blätter, roč. 2003, č. 7, s. 406 a MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol.: *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 2. přepr. vyd., Praha 2003, s. 4.

⁴⁴ To je stanovisko, které běžně zastává rovněž náš Ústavní soud (např. náleží č. 285/2001 Sb.). Blíže k této otázce FILIP, J.: *Jmenování guvernéra ČNB jako ústavní problém*. Časopis pro právní vědu a praxi, roč. 2000, č. 4, s. 402–411.

⁴⁵ Podle údajů, které uvádí výše zmíněná zpráva Komise (*Report from the Commission based on the Art. 34 Council Framework Decision of 13 June 2002*, s. 5–6), došlo ke zkrácení průměrná délky řízení z 9 měsíců na 43 dnů a případě, kdy byl dán souhlas dotyčné osoby, doba řízení se zkrátila na 13 dnů.

⁴⁶ V případě vydání je výjimkou tzv. belgické atentátní klauzule – čl. 3 odst. 3 Evropské úmluvy o vydávání (č. 549/1992 Sb.), podle kterého – „Atentát nebo pokus o něj na hlavu státu nebo člena její rodiny nebudou pro účely této Úmluvy považovány za politický trestný čin.“

⁴⁷ Zde je třeba souhlasit s Ústavním tribunálem. Každý, kdo zná skvělou práci S. ROZMARYNA: *Konstytucja jako ustawa zasadnicza PRL*. 2. vyd., Warszawa 1967, si jistě vzpomene na jeho úvahy o tzv. ustálených pojmech (pojęcia zastane) v ústavě (cit. dílo, s. 114n.) nebo na tzv. Versteinerungstheorie v Rakousku. V tomto případě však závěry těchto teorií použít nelze, neboť smyslem definic v trestním řádu bylo právě podat nové vymezení eurozatykače, které by jej od tradičního (ustáleného) pojmu extradice odlišilo.

extradice,⁴⁸ nic by se na výroku nemělo změnit. V této souvislosti Ústavní tribunál poukázal na to, že pokud by se takto tradičně extradice chápala, znamenalo by to jen, že ústavodárce tím *pro futuro* zakázal zavést do polského právního systému takové nové instituce, které by mohly být použity proti polským občanům. Navíc v případě eurozatykače jde o institut, který na občany dopadá daleko tíživěji než extradice. Stačí si uvědomit, že na rozdíl od tradiční extradice není třeba oboustranné trestnosti⁴⁹ a řízení je daleko rychlejší. Proto v této souvislosti Ústavní tribunál poukázal na potřebu využít i argumentu *a minori ad maius*. Jinak řečeno lze tento závěr Ústavního tribunálu formulovat tak, že chtěl-li ústavodárce vyloučit extradici polského občana se všemi jejími zárukami, tím spíše by chtěl vyloučit jeho předání na základě eurozatykače.

Protože samotný čl. 55 odst. 1 polské ústavy sám o sobě možnost odchýlení se od textu ústavy neumožňuje, hledal Ústavní tribunál tuto možnost v jiných ustanoveních. Především se musel vypořádat s názorem, že takovou možnost nabízí čl. 31 odst. 3 polské ústavy, podle kterého omezení v oblasti využívání ústavních svobod a práv mohou být stanovena pouze v zákoně a pouze tehdy, když jsou nutná v demokratickém státu pro jeho bezpečnost nebo veřejný pořádek, popř. pro ochranu životního prostředí, zdraví a veřejné morálky nebo svobod a práv jiných osob. Zejména tato omezení nemohou zasahovat do podstaty svobod a práv. Protože eurozatykač slouží takovým cílům (např. ochrana před obchodem s narkotiky, terorizmem), jde o zájem státu. Nepůjde přitom o zásah do podstaty a smyslu těchto práv, neboť občanovi se i v takovém případě zajišťuje právo na spravedlivý proces v demokratickém právním státě. Tento názor však Ústavní tribunál odmítl, neboť se jedná o různé věci. Jinak by bylo ustanovení čl. 55 odst. 1 zbytečné, neboť by postačil čl. 36 (ochrana občanů v zahraničí) a čl. 45 odst. 1 polské ústavy (právo na spravedlivé a veřejné projednání věci bez neodůvodněných průtahů příslušným, nestranným a nezávislým soudem). Z čl. 55 odst. 1 proto Ústavní tribunál dovodil právo na snášení trestní odpovědnosti právě před polským soudem,⁵⁰ takže jde o absolutní zákaz extradice (*nota bene* bez ohledu na členství v EU a převzetí veškerého *acquis* formou referenda).

Další námitkou, se kterou se Ústavní tribunál vypořádal, byla otázka nového postavení polských občanů, kteří se stali nově i občany EU. Není proto cizím subjektem na cizím území. To sice Ústavní tribunál uznal za vážnou námitku, nicméně se s ní neztotožnil.⁵¹ Eurozatykač podle něj není důsledkem zavedení evropského občanství, nýbrž odpovědí na svobodný pobyt a pohyb občanů v jiných členských státech EU. To, že polští občané takto získali další oprávnění, nemůže odůvodnit možné snížení úrovně záruk, které pro ně plynou současně z polské ústavy. Pokud by se totiž oslabil význam polského občanství, oslabily by se i povinnosti, které z něj plynou. Bez ohledu na občanství EU si státní občanství zachovává svůj význam a pouhým výkladem jej nelze snížit již proto, že občanství EU je pouze odvozené od občanství státního, a toto doplňuje. Je zajímavé, že zde Ústavní tribunál míčky přešel jinou námitku, podle které zpochybnění rozdílů předání a extradice by znamenalo též zpochybnění zvláštností právního řádu EU ve srovnání s mezinárodním právem, zejména pak jeho autonomního charakteru.⁵² Nahrazuje-li rámcové rozhodnutí cestou předávání bezprostředně mezi soudními orgány vydání cestou orgánů výkonné moci, nebylo od věci, aby se Ústavní tribunál k této otázce vyjádřil.⁵³ Stejně tak nebyla hodnocena ta okolnost, že občana třeba vrátit k výkonu rozhodnutí zpět do Polska.⁵⁴

4. NĚKOLIK POZNÁMEK ZÁVĚREM

Obě polská rozhodnutí jsou pro nás výrazným podnětem. Zejména v případě eurozatykače je zajímavé srovnat argumentaci skupiny poslanců ODS, která v podstatě shrnuje výsledky debaty v Poslanecké sněmovně k této problematice. Uvádí rovněž komparativní přehled, přičemž se odvolává na čl. 52 odst. 4 polské ústavy (zákaz vyhoštění polského občana), zatímco klíčový čl. 55 odst. 1 zcela pomíjí. Na druhé straně je její argumentace daleko širší (gdaňský soud ji pochopitelně nepotřeboval), neboť se týká nejen tvrzeného porušení čl. 14 odst. 4 Listiny, nýbrž i čl. 39 Listiny (problematické vymezení trestných jednání v rámci

⁴⁸ V době přípravy polské ústavy z roku 1997 se koncepce eurozatykače ještě ani nezrodila. K tomu došlo až v roce 2001.

⁴⁹ Zde ovšem musím poznamenat, že ačkoli množství kritik na adresu eurozatykače uvádí spousty absurdních možností stíhání někoho, kdo vůbec netuší, že jeho jednání může být v jiném členském státě EU trestné, v praxi bez ohledu na tisíce případů aplikace zatím taková situace (tzv. distanční delikty, např. počítačová kriminalita) nenastala.

⁵⁰ Trochu to připomíná Hegelův názor, že každý zločinec má právo na trest. Viz HEGEL, G. W. F.: *Základy filosofie práva*. Praha 1992, s. 130.

⁵¹ Šířeji k této problematice z dostupných pramenů PIONTEK, A.: *Europejski nakaz aresztowania*. Państwo i prawo, roč. 2004, č. 4, s. 33–42, kde jsou rovněž uváděny výňatky ze stanoviska W. Sokolewicze.

⁵² PIONTEK, A.: cit. dílo s. 41.

⁵³ Skrytou reakcí je odložení vykonatelnosti rozhodnutí o rok a půl.

⁵⁴ Pokud budeme přístupový akt hodnotit jako zásah do základních práv a svobod, vzniká otázka, zda naše referendum z rok 2003 bylo vůbec přípustné, když všechny dosavadní návrhy obecné ústavní úpravy referenda stanovily, že otázka pro celostátní referendum nesmí směřovat ke změně podstatných náležitostí demokratického právního státu, jakož ani ke zrušení nebo omezení ústavně zaručených práv a svobod! To stanoví i nyní projednávaný návrh ústavního zákona o referendu (Tisk č. 914).

vém rozhodnutí). Problematice odlišení vydání, deportace, vyhoštění, předání, odlišností vertikální a horizontální extradice a dalších otázkám se návrh nevěnuje, lze však očekávat, že se jimi bude náš Ústavní soud důkladně zabývat. Totéž platí o posouzení povahy tzv. unijního práva, kam dané rámcové rozhodnutí patří. Jako vždy nakonec zůstane tíha argumentace na něm. Nutno též uvést, že takový argument, jako že vláda původně rovněž navrhovala provedení změny Listiny a teprve po neúspěchu Tisku č. 513 od svého názoru ustoupila, nemá u Ústavního soudu (na rozdíl od parlamentních debat) žádnou váhu. Tvrzení vlády, že tím vlastně Poslanecká sněmovna dala najevo, že ústavní změna není potřebná, je skutečně hodno zaznamenání jako výrok roku 2004 v oblasti ústavního práva. Za takové tvrzení by se mělo udělovat něco na způsob konstitucionalistického „ropáka“.

Během krátké doby tak Ústavní soud dostane znovu příležitost vykládat ústavní ustanovení, které lze s klidným svědomím označit jako legislativní paskvil. Jestliže se dokázal vypořádat s pojmem „volební zákon“ v čl. 40 Ústavy ČR,⁵⁵ bude muset projevit stejnou představivost při řešení toho, co to znamená „nutit někoho opustit ČR“. Uvidíme, zda se mu pod tím zdaří představit extradici.

Obrat „opustit“ ve spojení se slovy „proti své vůli“ ve významu extradice je nesmyslem a do kontextu svobody pohybu a pobytu nezapadá. Tato svoboda je

totiž tvořena nárokem na území vstoupit, pobývat tam a zase je opustit, aniž by toho stát zasahovat. To je klasické pojetí svobody. Tomu může nanejvýš odpovídat vyhoštění – chtěl bych zůstat, ale mám lhůtu na to, abych odešel, tzn. opouštím území proti své vůli.⁵⁶ U deportace, vyhnanství to už splněno být nemusí. Vyhoštění tak je jednostranný vnitrostátní akt státu pobytu z jeho iniciativy, kterým se nařizuje opustit v určité lhůtě území ČR. V případě deportace by šlo i o určení, do kterého státu a pod dozorem. Nejde o přechod z jedné trestní jurisdikce do jiné. K vyhoštění může dojít, jen když není ve hře vydání (to má přednost). Vyhostit lze z území státu, kam – to je věc volby vyhoštěného. Naopak vydání je záležitostí mezinárodního práva na základě dohody (právní pomoci) mezi dvěma státy, kdy přechází trestní jurisdikce. Nejde o sankci jako u vyhoštění, nýbrž o úkon v rámci trestního řízení, kterým se omezuje osobní svoboda jedince. Tomu se ale nezakazuje vrátit se na území ČR (exil, vyhnanství). Naopak po skončení řízení se může do ČR kdykoli vrátit. Vydává se na žádost cizího státu (v případě vertikální extradice – mezinárodní trestní tribunály – se hovoří o předání), nikoli z iniciativy ČR. Tak by bylo možno v kladení otázek pokračovat (souhlas s rámcovým rozhodnutím v referendu, problematika ústavy v materiálním a formálním smyslu atd.). To již ale skutečně překračuje hranice aktuality.

⁵⁵ Viz náleží sp. zn. Pl. ÚS 13/05 z 22. 6. 2005. Protože se dalo očekávat, že návrhu vyhoví, pokusil jsem se o shrnutí argumentů ve prospěch jiného výkladu v minulé aktualitě. Viz FILIP, J.: *Postup při schvalování „volebního zákona“ podle čl. 40 Ústavy ČR*. Časopis pro právní vědu a praxi, roč. 2005, č. 1.

⁵⁶ Domnívám se, že ani Pavla Kohouta, kterého pohraničníci vynášeli z našeho území, nenapadlo, že opouští území ČSSR, nýbrž že je z něj prostě vynášen.